

SARTORIALISMUL ESTE UN UMANISM

Autor: Adrien Defrance | 13 decembrie 2021

Dacă eleganța feminină este încă tolerată, chiar și în societățile postmoderne feministe, trebuie să recunoaștem că eleganța masculină, în calitate de etică a rafinamentului în garderoba masculină, a devenit marginală, ajungând chiar să-și condamne apărătorii la atacuri batjocoritoare și cinism: stilul așa-zis *clasic*, care se face remarcat prin purtarea costumului, este perceput în cel mai rău caz ca un anacronism, un arhaism, un sinonim al snobismului, și, în cel mai bun caz, ca un atavism al uniformei specifice cohortelor de contabili și bancheri. Dacă este adevărată afirmația conform căreia costumul a reprezentat o instituție normativă și sufocantă în trecut, astăzi lucrurile nu mai stau la fel. De altfel, oare această ură pentru fastidiozitatea secolului al XX-lea provine într-adevăr din mărturiile celor care au cunoscut-o sau de la succesorii lor care nu au trecut prin această experiență?

Contrar tuturor cântecelor de lebadă apocaliptice care proclamă cât ai bate din palme moartea cravatei, a costumului sau a amândurora, se pare că piața pentru costumul clasic e în continuă schimbare, se adaptează și face acest lucru nu doar încercând să supraviețuiască, ci punând bazele unei economii fezabile pentru viitor. Această revenire se traduce încă din anii 2000 prin expansiunea *sartorialismului* – un neologism care derivă din italianescul *sartoria*, termen care denumește un atelier. Această mișcare are ca scop promovarea – ca să nu spunem renașterea – stilului clasic prin adaptarea eleganței masculine la epoca contemporană. Întrebarea care apare în urma acestei constatări este simplă: de ce să susținem o asemenea abordare, care pare la o primă vedere ciudată și lipsită de sens?

Motivele abundă, iar dacă unii susținători se bazează pe criterii care se adresează sensibilității și preferințelor, există alții care invită la o reflecție mai profundă. Bineînțeles, o astfel de traiectorie a gândirii nu vizează impunerea unei viziuni, ci își propune doar să ofere un model alternativ pentru curentul dominant, încurajând adoptarea sa prin exemplul

propriu. În tradiția europeană și creștină, botezul a fost mereu un act voluntar al oamenilor liberi, impresionați de hagiografiile și de faptele bune ale sfinților, spre deosebire de toate celelalte popoare care și-au simțit conștiința violată sub jugul civilizațiilor orientale. Modelul sartorial, care reprezintă subiectul acestui articol, se înscrie astfel în aceeași abordare liberă și voluntară.

Mai întâi, pentru a legitima o astfel de reflecție, trebuie să amintim că îmbrăcămintea reprezintă intrinsec un obiect ce se află la intersecția dintre metafizică și societate și că, în consecință, forma pe care aceasta o ia nu este aleatorie. Odată demonstrată această ipoteză, ne va rămâne de justificat alegerea stilului clasic ca unică alternativă fezabilă în fața curentelor dominante. În cele din urmă, pentru ca discuția să nu rămână foarte abstractă, autorul de față va recomanda noviceilor lectura unui pionier al renașterii sartoriale.

Cel puțin încă din Antichitate, și în majoritatea covârșitoare a civilizațiilor de care autorul de față este conștient, îmbrăcămintea corespundea afirmării individului în ochii lui Dumnezeu și ai societății.

După ce au consumat fructul oprit, „atunci li s-au deschis ochii la amândoi [lui Adam și ai Evei]; au cunoscut că erau goi, au cusut laolaltă frunze de smochin și și-au făcut șorțuri din ele” (Geneza, 3:7). În Biblie, apariția conștiinței, adică afirmarea sinelui și a liberului arbitru, precum și a libertății care decurge de aici, se manifestă prin constatarea nudității ființei care se naște. Condamnat să trăiască, omul se încarnează și trebuie să sufere calamitățile pe care le aduce cu sine existența muritoare. Din punct de vedere biologic, nevoia de a se îmbrăca coincide cu apariția acestei umanități simbolice, deoarece omul trebuie să-și protejeze corpul de forțele ostile – frigul, praful, vântul – și aspiră să triumfe asupra morții, prin supraviețuirea imanentă în timp și prin alegerea Mântuirii. Viața omului și calitatea acesteia depind, între altele, de aceste veșminte.

La fel ca multe alte obiecte, îmbrăcămintea se înscrie într-o mitologie și simbolizează viața, fapt care este deplâns de Apostolul Pavel în a Doua Epistolă către Corinteni: „Chiar în cortul acesta deci, gemem apăsăți; nu pentru că dorim să fim dezbrăcați, ci să fim îmbrăcați, precum ceea ce este muritor să fie înghițit de viață” (2 Corinteni, 5:4). Dacă este normal ca sfântul să se revolte împotriva vanității hainelor, laicul are nevoie de un simț practic. Cu atât mai mult cu cât acesta își constituie sinele metafizic în țesătură, nu poate scăpa imperativului de a construi o

societate împreună cu ceilalți.

Astfel, îmbrăcămintea este cu siguranță instituția socială care poate fi observată imediat în lume: chiar dacă putem păși într-un ținut străin fără să-i cunoaștem limba, datinile și obiceiurile, nu putem să trecem pe lângă un autohton fără să îi remarcăm vestimentația. Aceasta ne informează cu privire la persoana care o poartă și, în acest caz, contrar proverbului original, haina *chiar îl face* pe om: rangul, funcția, naționalitatea, personalitatea, starea sa civilă, precum și sufletul se etalează în fața ochiului curios al celui care vrea să privească.

Fără a merge atât de departe încât să pretind, precum un marxist francez că „totul este politic”, se ajunge la ideea că hainele și accesoriile pe care le purtăm, în calitate de indici ai identității, fie că o vrem sau nu, nu sunt numai o chestiune de preferință, ci, în egală măsură, o declarație de loialitate: recunoaștem la prima vedere o persoană *punk*, un stalinist, un regalist, un conservator, un *metalhead* etc. Îmbrăcămintea are o funcție simbolică, iar țesătura încarnează ideile.

Acestea sunt ideile care explică criza stilului clasic. *Prewokismul* anilor '70, precum și mutațiile suferite de industria vestimentară în anii 2010 au impus o nivelare a exigenței și a respectului de sine în sfera publică și privată. Prin instaurarea unor state din ce în ce mai centralizate care au acaparat economia și viața socială, prin constrângerea specifică *ethosului* colectivist, progresismul distruge individul și îl împiedică să se definească. În fața acestor situații, sartorialismul cultivă individualitatea și personalitatea, rafinează preferințele, cunoștințele, toleranța. Sartorialistul își ia destinul în mâini și urmărește umil un ideal care nu va putea fi atins, dar care luminează precum un far, care îl împiedică să se scufunde. Sartorialismul nu impune dogme și îi permite fiecăruia să-și cultive, într-un spațiu civilizată, propria viziune estetică: concret și spiritual, costumul vrea să fie pe măsura omului. Această doctrină este moștenitoare a umanismului, înțeles ca o mișcare artistică și filozofică din secolul al XVI-lea care, departe de a se opune tradiției și civilizației europene, după cum susțin unii reacționari, a avut ca simplu scop reintroducerea unei încrederi în puterea omului și în capacitățile sale de a alege binele prin propriul discernământ, idee predicată de creștinismul apollinian și de înțelepciunea greacă.

În viață urbană anostă și insipidă din societățile atomizate unde domină indiferența și ireverența, cum poate omul pătrunde în universul sartorial? Voința trebuie să fie instrumentul de recuperare a ideilor și a spațiului

public: dorința de a adopta un stil clasic este de ajuns pentru a se alătura demersului sartorial. Pentru europeni, acest proces este corolarul unei reînfrățiri: acest lucru se aplică tuturor aspectelor vieții, dincolo de opinia politică, dar este evident că argumentul are mai multe șanse să fie bine primit în rândul conservatorilor – indiferent de tipul lor. Costumul este produsul tradiției și inovației europene constante: este suficient să aruncăm un ochi asupra ilustrațiilor din secolele al XVI-lea și al XX-lea pentru a vedea că elementele vestimentației clasice actuale nu au cunoscut un salt calitativ, ci că se plasează într-un *continuum* al subtilității, unde prototipurile, adesea exuberante, se rafinează și câștigă în subtilitate – sacourile devin mai rafinate, cravata și papionul înlocuiesc lavaliererele greoaie. Această capacitate de adaptare, conservatoare, și nu reacționară, este cea care permite stilului clasic să se impună în fața curentelor mai *folclorice* – nimeni nu se poate îmbrăca în costume tradiționale din Transilvania sau Bretania, exceptând cu ocazia unor festivaluri medievale, în timp ce costumul clasic nu are vârstă. Cât privește stilurile *casual* și *streetwear*, acestea rămân uniforma tristă a unei societăți oboșite și dezfrățate.

În plus, sartorialismul permite menținerea unui meșteșug și perpetuarea unui artizanat, oferind astfel o alternativă la tendința *fast-fashion*. Zeci de ateliere din Europa – *Cifonelli* la Paris, pentru a menționa doar unul dintre ele – îi ajută pe cei care vor să debuteze în abordarea sartorială. Cultura sartorială este vie și îi reunește pe pasionații din Europa și America și, deși rămâne marginală, relativa sa importanță poate fi aplaudată. Capul de afiș al acestei mișcări internaționale este elegantul și modestul Hugo Jacomet care, după o carieră în producția cinematografică și în domeniul cultural, și-a investit timpul și energia în animarea unui blog și a unui canal YouTube – *Sartorial Talks* în engleză și *Discussions sartoriales* pentru francofoni.

Articolul de față ridică mai multe întrebări decât oferă răspunsuri, atingându-și astfel scopul. Unii vor fi mai mult sau mai puțin convinși, cinicii îl vor găsi inutil: cei din urmă probabil că vor fi de acord cu cuvintele *dandy*-ului prin excelență, Oscar Wilde, scrise în prefața *Portretului lui Dorian Grey*: „Îl putem ierta pe acela care face un lucru util atâta vreme cât nu-l admiră. Singura scuză de a face un lucru inutil este că-l faci dintr-o admirație intensă. Arta este cu totul inutilă.”

Imagine: The Hounds